

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Gammeltorv 22. 1457 København K
Telefon 33 13 25 12. Telefax 33 13 07 17
Personlig henvendelse 10-15

Dato: **19 JULI 2006**

J.nr.: 2003-3040-628
Sagsbehandler: PK
(Bedes anført ved henvendelser)
Akt. nr.: 32

Tilsynet i henhold til grundlovens § 71
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

MODTAGET

21 JULI 2006

9 55

Den Centrale Indlevering

+ rapporter

Vedrørende inspektion af Specialinstitutionen Sølagers sikrede afdelinger

Hermed sender jeg et eksemplar af opfølgingsrapport af dags dato om inspektion den 30. oktober 2003 af Sølagers sikrede afdelinger.

Med henblik på muligheden for at mangfoldiggøre rapporten vedlægger jeg desuden en uhæftet kopi af rapporten.

Med venlig hilsen

Jens Møller
direktør

Opfølgning

Gammeltorv den **19 JULI 2006**
Journalnr. 2003-3040-628 PK

Folketingets Ombudsmands

Inspektion

af

Specialinstitutionen Sølager

den 30. oktober 2003

Folketingets Ombudsmand – Gammeltorv 22 – 1457 København K

Den 26. januar 2005 afgav jeg rapport om inspektionen den 30. oktober 2003 af Specialinstitutionen Sølager. I rapporten bad jeg Sølager, Frederiksborg Amt og Socialministeriet om oplysninger mv. vedrørende nærmere angivne forhold.

Jeg modtog i den anledning en udtalelse af 10. juni 2005 fra Frederiksborg Amt indeholdende såvel amtets som Sølagers oplysninger og bemærkninger og en udtalelse af 16. september 2005 fra Socialministeriet.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad pkt. 2. Generelt

Det fremgår af oplysningerne fra Frederiksborg Amt at Udsigten pr. 4. april 2005 har fået status som særlig sikret afdeling. Jeg henviser herved til magtanvendelsesbekendtgørelsens kapitel 4 der indeholder særlige regler for disse (særligt sikrede) afdelinger. Jeg bemærker endvidere at den magtanvendelsesbekendtgørelse (nr. 620/2001) som er omtalt i rapporten om inspektionen af Sølager, er ophævet den 1. januar 2005 i forbindelse med ikrafttrædelse af bekendtgørelse nr. 1309 af 14. december 2004. Henvisningerne i det følgende til magtanvendelsesbekendtgørelsen angår, medmindre andet er nævnt, denne – nugældende – bekendtgørelse.

Jeg anførte indledningsvis i rapporten (under pkt. 3.1.) at jeg med henblik på at lette overskueligheden af rapporten havde besluttet at jeg kun i begrænset omfang (selvstændigt) ville beskrive de fysiske forhold på de enkelte sikrede afdelinger, at min vurdering af de bygningsmæssige forhold – og af de øvrige forhold som er omfattet af amtets tilsyn i oktober/november måned 2003 (såsom

skoleundervisning og aflåsning af værelsesdøre om natten) – ville tage udgangspunkt i amtets beskrivelse og amtets vurdering, og at jeg, i det omfang jeg ikke var enig med amtets beskrivelse og/eller vurdering, ville fremkomme med bemærkninger herom.

Jeg vil – ligeledes for at lette overskueligheden af denne opfølgingsrapport – ikke (udtrykkeligt) nævne det hver gang alene Sølager og ikke også amtet og/eller Socialministeriet har haft bemærkninger til et spørgsmål som jeg har stillet i rapporten.

Ad pkt. 3.4. Nøddebakken

Amtet anførte i sin rapport om Nøddebakken at standarden ikke var acceptabel for så vidt angik vedligeholdelse og rengøring af elevværelser og størstedelen af de øvrige lokaler.

Jeg beder Sølager om at oplyse hvad denne kritik har ført til.

De unge på Nøddebakken klagede over støj fra ventilationsanlægget og over at der ofte er for koldt i hele huset, hvilket de tilskrev ventilationsanlægget. Jeg viderebragte under inspektionen klagerne til ledelsen der bl.a. oplyste at der på tidspunktet for inspektionen blev gjort forsøg på at justere anlægget. Jeg bad i rapporten Sølager om at oplyse om der fortsat var problemer med ventilationsanlægget i henseende til støj og (mangel på) varme.

Sølager har oplyst at institutionen i samarbejde med BST har igangsat undersøgelser vedrørende støv og støj, og at de foreløbige undersøgelser peger på at der muligvis skal installeres et nyt ventilationsanlæg for at undgå gener.

Jeg beder Sølager om oplysninger om hvad der siden er sket vedrørende dette spørgsmål.

Ad pkt. 3.11. Isolationsrum

Ingen af Sølagers to særlige isolationsrum på henholdsvis Udsigten og Nøddebakken blev på tidspunktet for inspektionen benyttet efter deres formål.

Under besigtigelsen af isolationsrummet på Nøddebakken konstaterede jeg at døren åbner indad, og at dørhængslerne som følge heraf er placeret inde i lokalet op ad væggen. Jeg konstaterede endvidere at dørhængslerne ikke var afrundede i toppen.

Jeg bemærkede over for ledelsen at dørhængslerne vil kunne bruges i selvmordsøjemed hvis rummet igen bliver taget i brug efter sit formål.

I rapporten anførte jeg herefter følgende (i relation til Nøddebakken):

”Jeg har noteret mig at rummet på tidspunktet for inspektionen ikke blev anvendt efter sit formål, og jeg går ud fra at dette fortsat ikke er tilfældet. Efter min umiddelbare opfattelse består der dog – uanset om det ville være i strid med Sølagers politik på dette område – en mulighed for at det i enkeltstående tilfælde ikke er muligt at isolere en meget voldsom ung på værelset på den angivne måde, og at isolationsrummet derfor bliver taget i brug efter dets formål med den følge at den latente risiko som er knyttet til dørhængslernes placering og udformning, bliver udløst. Det er på den baggrund umiddelbart min opfattelse at det særlige isolationsrum i afdelingen Nøddebakken – og det tilsvarende rum i afdelingen Udsigten, hvis der i dette rum er indbygget den samme risiko – bør ændres således at risikoen ikke foreligger. Alternativt kunne rummet (rummene) helt nedlægges.

Inden jeg foretager mere, beder jeg Sølager og amtet om udtalelser om det som jeg har anført.”

Sølager har oplyst at institutionen ønsker at nedlægge isolationsrummene på de sikrede afdelinger. Sølager har endvidere oplyst at sikringsrummet på den særligt sikrede afdeling Udsigten er lovliggjort efter forskrifterne.

Jeg tager dette sidste til efterretning. Jeg bemærker endvidere at jeg af sammenhængen udleder at Frederiksborg Amt ikke har villet imødekomme Søla-

gers ønske om nedlæggelse af de to isolationsrum – i hvert fald ikke umiddelbart.

Hvad Nøddebakken angår, følger det af det anførte at isolationsrummet i denne afdeling – fortsat – ikke er forskriftsmæssigt indrettet, og at den latente risiko som jeg i rapporten har peget på, stadig består.

Jeg har ikke modtaget den udtalelse fra Frederiksborg Amt som jeg i rapporten har bedt om, og gentager derfor min anmodning herom.

Jeg beder tillige om Socialministeriets bemærkninger.

Ad pkt. 3.13. Fritidslokaler – herunder kondirum

Der var på Udsigten ikke ophængt instruktioner til redskaberne/maskinerne. Jeg anførte endvidere i rapporten at hverken jeg selv eller mine medarbejdere havde noteret at der var instruktioner i kondirummene på de øvrige afdelinger.

I det omfang instruktioner ikke var hængt op, henstillede jeg til Sølager at overveje at gøre dette.

Sølager har oplyst at der nu er ophængt instruktioner på alle afdelinger hvilket jeg tager til efterretning.

Jeg spurgte i rapporten til den diskussion der efter det oplyste har været og stadig føres på Sølager om vægttræning contra konditionstræning – og som blev omtalt som et af de store pædagogiske diskussionsemner i institutionen.

Sølager har oplyst følgende herom:

”Sølager har drøftet spørgsmålet om vægtløftningsredskaber og styrketræningsmaskiner, og der er enighed om at i stedet at lade de

unge dyrke fitness og gymnastik og fokusere på helse og kost. Der stræbes efter at ansætte medarbejdere, som har viden om eller uddannelse i at give råd og vejledning i at sammensætte træningsprogrammer, som styrker de unges motion, men også giver dem bevidsthed om, at kost og søvn spiller en vigtig rolle for de unges helbredstilstand.”

Jeg forstår at det er meningen at de eksisterende vægtløftningsredskaber og styrketræningsmaskiner gradvis vil skulle udskiftes med redskaber som er rettet mod at styrke de unges kondition og ikke enkelte muskelgrupper. Jeg har med denne bemærkning noteret mig det oplyste.

Jeg bad Sølager om nærmere oplysninger om planen med at sammenlægge to mindre rum på Nøddebakken til motionsrum – rum der blev anvendt til henholdsvis sølv- og bælteværksted og undervisningslokale.

Sølager har oplyst at planen er gennemført, og at det nye rum er indrettet med de maskiner som det i første omgang har været økonomisk muligt at købe, og at indretningen vil blive suppleret i de kommende år. Sølager oplyste yderligere at det tidligere motionsrum på Nøddebakken nu er indrettet til arkivering af sager og til depot.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg beder – i fortsættelse af det som jeg har anført ovenfor under pkt. 3.11 (om Nøddebakkens særlige isolationsrum) – Sølager om at oplyse om dette skal forstås således at isolationsrummet ikke længere anvendes som depot og altså nu står tomt.

Sølager har om den på inspektionstidspunktet netop færdigopførte sportshal imellem de to afdelinger i Skibby oplyst at hallen er taget i brug og at den både i dag- og aften timerne bruges til alle former for boldspil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg henledte i rapporten opmærksomheden på at det i Frederiksborg Amts delrapport om Spidsen var oplyst at afdelingslederen under amtets tilsyn i oktober/november måned 2003 havde givet udtryk for at der var behov for en hal også til Sølagers afdelinger i Hundested, hvilket amtet ikke havde forholdt sig til, hverken i delrapporten vedrørende Spidsen, i hovedrapporten eller i forbindelse med opfølgningen på tilsynet.

Jeg bad amtet – og eventuelt Sølager – om en udtalelse herom.

Sølager og amtet har anført følgende herom:

”Det er fortsat Sølagers ønske at kunne opføre en hal på Sølager, da de unge anbragte har meget brug for fysisk udfoldelse. Det har endnu ikke været muligt at afsætte de økonomiske ressourcer i amtets eller Sølagers budget til dette. Amtet skal i den forbindelse bemærke, at der på Sølager er gode udendørsarealer, der er anvendelige til sportsaktiviteter.”

Jeg beder amtet om at oplyse om udendørsarealerne også er egnet til sportsaktiviteter om vinteren. Jeg beder endvidere amtet om en udtalelse om hvorvidt dette ønske fra Sølagers side har indgået i overvejelserne forud for beslutningen om at lade en sportshal opføre til brug for de to afdelinger i Skibby.

Ad pkt. 3.14. Værksteder mv.

Jeg bad Sølager om nærmere oplysninger om institutionens overvejelser om at ændre smedeværkstedet på Nøddebakken således at det også kan anvendes til andre formål.

Jeg bad desuden Sølager oplyse om de unge på Nøddebakken hvis planen om at indrette et nyt motionsrum blev gennemført – på bekostning af bl.a. sølv- og bælteværkstedet, jf. pkt. 3.3. ovenfor, - herefter ”kun” kunne beskæftiges i smedeværkstedet.

Sølager (og amtet) har oplyst at værkstedet på Nøddebakken ikke fungerer som produktionsværksted, men som hobbyværksted, og at et tidligere elevværelse er indrettet til hobbyværksted for sølv- og læderarbejder hvor de unge også kan være om aftenen og i weekenderne.

Det fremgår af amtets delrapport vedrørende Nøddebakken at maskin- og smedeværkstedet er ”professionelt og velorganiseret indrettet”. Det fremgår endvidere at tilsynet (derfor) var forundret over at værkstedet ikke oplevedes interessant og vedkommende for de unge som tilsynet talte med.

Jeg har under pkt. 6 i rapporten (beskæftigelse og undervisning) anført at der på smedeværkstedet på Nøddebakken produceredes ”havegrill, brændeovne, forskellige lamper og basketballkurve med henblik på salg ud af huset”.

Jeg forstår på baggrund af disse oplysninger Sølagers og amtets bemærkning på den måde at der ikke – længere – finder en sådan produktion sted.

Jeg beder om at få oplyst om dette er rigtigt forstået og – i bekræftende fald – om baggrunden for denne ændring og om betydningen heraf for beskæftigelsen af de unge i ”arbejdstiden”.

Jeg har noteret mig det oplyste om det (nye) hobbyværksted til sølv- og læderarbejde. Jeg går ud fra at oplysningen om at hobbyværkstedet er indrettet i et tidligere elevværelse, ikke betyder at Nøddebakkens kapacitet (otte unge) er blevet nedsat.

Sølager (og amtet) har om sølv- og bælteværkstedet på Spidsen hvor det også skulle være muligt at arbejde i ler, oplyst at udsugningen i aktivitetsrummet er etableret og at værkstedet er i funktion for så vidt angår sølvarbejdet. Derimod afventer læderaktiviteten et medarbejderkursus på grund af personaleophør.

Jeg har noteret mig det oplyste og går ud fra at alle de nævnte aktiviteter nu er kommet i gang.

Ad pkt. 3.16. Madrasser

I rapporten vedrørende inspektionen den 23. marts 2004 af Den nye Ungeinstitution Grenen anførte ombudsmanden bl.a. følgende:

”Hverken madras eller betræk er brandhæmmende.

Navnlig fordi de unge er låst inde om natten, jf. nedenfor, beder jeg Grenen om at overveje at anskaffe brandhæmmende madrasser, dyner og puder og at meddele mig resultatet af disse overvejelser. Jeg kan i den forbindelse oplyse at kriminalforsorgens institutioner anvender brandhæmmende madrasser, dyner og puder.”

Jeg bad Sølager om at oplyse om Sølager anvender brandhæmmende madrasser mv. i de to afdelinger (Spidsen og Nøddebakken) som låser dørene om natten i henhold til tilladelse fra amtsrådet. Hvis dette ikke var tilfældet, henstillede jeg – på samme måde som det er sket i forhold til Den nye Ungeinstitution Grenen (inspektion den 23. marts 2004) Sølager om at overveje at anskaffe brandhæmmende madrasser, dyner og puder til de to afdelinger.

Sølager har oplyst at madrasser, dyner og puder udskiftes til brandhæmmende materialer i takt med, at der findes økonomi til det på de enkelte afdelinger.

Jeg går ud fra at de (to) afdelinger som låser værelsesdørene om natten, prioriteres på dette punkt. Med denne bemærkning tager jeg det oplyste til efterretning.

Jeg beder Sølager om at underrette mig når udskiftningen af madrasser, dyner og puder til brandhæmmende materialer på de to afdelinger er tilendebragt.

Ad pkt. 4. Belægning og klientel

Sølager har bekræftet min formodning om at eventuelle piger som udgangspunkt anbringes på Nøddebakken og Spidsen hvor Sølager følger den praksis at aflåse værelsesdørene om natten.

Sølager har endvidere oplyst at institutionen - hvis der er flere piger indskrevet - forsøger at samle dem på én afdeling. Anbringelsen sker dog efter en konkret vurdering.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg anførte i rapporten bl.a. følgende om belægningen på Sølager:

”Sølager har, som det også er nævnt ovenfor, i alt 29 sikrede pladser.

...

På tidspunktet for inspektionen var som nævnt kun 20 af de 29 pladser besat. (På tidspunktet for amtets tilsyn var belægningsgraden endnu lavere (14 pladser besat, jf. lige ovenfor). Det blev under inspektionen på forespørgsel oplyst at efteråret normalt er en meget travl årstid på Sølager, og at 2003 derfor var meget atypisk. Under inspektionen blev det oplyst at grunden hertil måske kan være at der på dette tidspunkt blev afviklet en (generel) afspadseringspuk-

kel hos politiet efter afslutningen af det danske formandskab for EU.

Jeg beder Sølager og amtet om at oplyse hvor mange pladser der var besat den 27. oktober 2004. Hvis belægningsgraden også på dette tidspunkt var relativt lav, beder jeg om en udtalelse om belægningsgraden fra Sølager og amtet.”

Sølager har oplyst at belægningen den 27. oktober 2004 var 92,3% med 24 unge indskrevet på 26 pladser.

Som det fremgår af citatet ovenfor, har min anmodning i den endelige rapport bygget på et faktisk grundlag som ikke svarer til de tal som Sølagers opgørelse over belægningen hviler på. Tilsvarende – formentlig – forkerte oplysninger er anført i den foreløbige rapport på s. 9 og s. 40 (pkt. 4) uden at dette har givet Sølager eller Socialministeriet anledning til bemærkninger (til de faktiske forhold i rapporten), jf. breve af henholdsvis 23. november og 19. november 2004. Jeg modtog ingen bemærkninger fra Frederiksborg Amt om de faktiske forhold i den foreløbige rapport.

Ved et opslag på amtets hjemmeside fremkommer et helt tredje tal for antallet af pladser på Sølager, nemlig 25. Denne oplysning synes dog at være af ældre dato. Jeg henviser til at der i samme forbindelse henvises til den tidligere magtanvendelsesbekendtgørelse (620/2001) og ikke til den nugældende (1309/2004) der trådte i kraft den 1. januar 2005.

Jeg lægger Sølagers oplysninger om antallet af pladser – 26 – til grund idet jeg går ud fra at Sølager og/eller amtet vil reagere over for mig hvis også dette tal er forkert. Jeg går ud fra at amtet vil revidere oplysningerne på sin hjemmeside på dette punkt (og vedrørende magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Jeg har noteret mig at belægningsgraden er steget væsentligt i oktober måned 2004 i forhold til tidspunktet for inspektionen et år forinden, og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Jeg noterede mig i rapporten at anbringelsesårsagen på Sølager i ca. 80% af tilfældene er varetægtsfængsling i surrogat.

Jeg bad om at få oplyst hvor mange af hver kategori unge som institutionen har haft i 2003 og – hvis statistikken gav mulighed for det – i første halvår af 2004.

Jeg bad endvidere Sølager om at oplyse om Sølager deler den opfattelse som Koglens daværende ledelse under min inspektion af denne institution har givet udtryk for – at indførelsen af ungdomssanktionen ville give problemer med stærke vs. svage unge, en opfattelse/bekymring der havde fået Koglens daværende ledelse til at bede Ringkjøbing Amt om en garanti for at de unge med ungdomssanktion ikke ville blive placeret sammen med beboere som opholdt sig på Koglen med henblik på pædagogisk/psykologisk observation.

Jeg bad endelig Sølager om oplysninger om efter hvilke principper de unge varetægtssurrogatanbragte og de øvrige grupper af unge anbringes på de seks afdelinger. Jeg bad desuden, på samme måde som i forhold til Stevnsfortet, om oplysninger om de erfaringer som Sølager hidtil har haft med placering af varetægtssurrogatanbragte og dømte, herunder unge der er idømt ungdomssanktion, sammen med unge der er anbragt med henblik på pædagogisk/psykologisk observation.

Sølager har i den anledning anført følgende:

”Kategoriopdelingen for året 2003 og første kvartal af 2004 viser, at hhv. ca. 80 % og ca. 77 % af de unge var varetægtssurrogatanbragte.

Sølager har drøftet muligheden for at opdele de unge efter de kategorier, som de er anbragt under, men har i stedet valgt at prioritere de individuelle hensyn. En egentlig anbringelse efter kategorier er praktisk uladsiggørlig, da der ikke er lige stor efterspørgsel efter de forskellige kategorier.”

Sølager har vedlagt to bilag hvoraf tallene, henholdsvis kategoriseringen for 2003 og første kvartal af 2004 fremgår. Heraf fremgår bl.a. at antallet af unge med ungdomssanktion i første kvartal af 2004 var 14 (ud af i alt 91 anbragte unge i dette kvartal, svarende til ca. 15%). Det er de unge med ungdomssanktion og unge anbragt i varetægtssurrogat som efter bilagene fylder på Sølager. For de resterende kategorier af unge er tallene overordentlig små.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Hvis længden af opholdene medinddrages, fylder unge anbragt i pædagogisk observation relativt set lidt mere (gennemsnitligt 50 døgn i 2003 og 85 døgn i første kvartal af 2004 i forhold til de varetægtssurrogatanbragtes 37 døgn i 2003 og 50 døgn i 2004 (første kvartal)).

Sølager har ikke oplyst hvilke erfaringer Sølager hidtil har haft med placering af varetægtssurrogatanbragte og dømte, herunder unge der er idømt ungdomssanktion, sammen med unge der er anbragt med henblik på pædagogisk/psykologisk observation. Jeg gentager derfor min anmodning.

Ad pkt. 5. Forplejning

Under inspektionen klagede en af de unge på Spidsen over at der blev serveret den samme mad flere dage i træk. Den samme unge klagede endvidere over at maden på Spidsen var meget dyrere end på Udsigten hvorfra den unge var blevet overflyttet pga. undvigelse.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at dette ville blive undersøgt nærmere, og jeg spurgte i rapporten til resultatet af denne undersøgelse.

Jeg bad, hvis det var muligt, amtet om at oplyse i hvilke situationer de unge på Villaen mente sig kollektivt afstraffet. Jeg henviste herved til en passus i amtets tilsynsrapport.

Sølager har i den anledning oplyst at de unge der er anbragt på Sølager, ikke betaler for kosten, og at der gælder ens retningslinier for alle anbragte. Som bilag til Sølagers (og amtets) udtalelse er (bl.a.) vedlagt en kopi af de unges lønseddel.

Hvad den pågældende unge kan have tænkt på, går jeg ud fra at det på nuværende tidspunkt ikke er muligt at afklare, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Sølager og amtet har for så vidt angår den påståede kollektive afstraffelse, anført følgende:

”De unge på Villaen påpegede i forbindelse med amtets tilsyn, jfr. amtets tilsynsrapport af 8. december 2003, at de i nogle situationer oplever at blive kollektivt afstraffet. Som eksempler på sådanne situationer pegede de unge på, at hvis én af de unge laver ballade, skal de alle være på deres værelser. Et andet eksempel: hvis den unge, der har ’mادتjansen’, ikke gider lave mad, skal de andre unge på afdelingen lave maden.”

Jeg har noteret mig det oplyste, og foretager mig heller ikke noget i den anledning.

Jeg bad Sølager om at oplyse i hvilket omfang institutionen giver de unge indflydelse på og ansvar for madplanen på den enkelte afdeling.

Sølager har oplyst at madplanlægningen er et fast punkt på det ugentlige elevmøde på den enkelte afdeling, og at de unge her har mulighed for at komme med forslag til maden for den kommende uge.

Idet jeg går ud fra at dette gælder samtlige sikrede afdelinger, har jeg noteret mig det oplyste. At de unge ikke selv får lov til at bestemme, giver mig ikke grundlag for bemærkninger.

6. Beskæftigelse og undervisning

På baggrund af oplysninger i amtets tilsynsrapport af 8. december 2003 og referaterne fra de efterfølgende opfølgende møder mellem Sølager og amtet, bad jeg Sølager om at oplyse hvor langt institutionen var kommet med planerne om en samlet skole til de sikrede afdelinger – og om disse planer også inkluderede de sikrede afdelinger i Skibby (Nøddebakken og Udsigten).

Jeg bad endvidere Sølager om nærmere oplysninger om undervisningstilbudene, omfanget af tildelte timer og undervisningens karakter.

Endelig bad jeg Sølager om at oplyse om institutionen har overvejet et samarbejde med den "lokale" handelsskole med henblik på fjernundervisning på lignende måde som den sikrede institution Stevnstørtet (inspiceret den 9. december 2002, jf. rapport af 12. maj 2003).

Sølager har oplyst at Sølager ikke længere har åbne afdelinger tilknyttet institutionen, og at Sølager derfor har opgivet planerne om én samlet skole.

Sølager har desuden oplyst at der er ansat 4 lærere til at varetage undervisningen, og at undervisningen primært foregår som individuelt tilrettelagt eneundervisning, men kan foregå for flere elever samtidigt i samme lokale.

Sølager har ikke besvaret mit spørgsmål om undervisningstilbuddene (i relation til omfanget af tildelte timer og hvilke fag der tilbydes undervisning i).

Jeg gentager derfor spørgsmålet.

Planerne om én samlet skole var Sølagers og – som jeg umiddelbart må forstå det – også amtets udgangspunkt for hvorledes de problemer med undervisningen på Sølager som amtet havde konstateret, kunne og skulle løses. Jeg henvi-

ser bl.a. til følgende passus fra amtets tilsynsrapport (som også er medtaget i ombudsmandsrapporten):

” ...

Herudover kan tilsynet konstatere, at de lokaler, der er indrettet til skoleundervisning på 5 af de 6 afdelinger, efter tilsynets opfattelse er små, kedelige og uinspirerende. Den sidste afdeling har ikke indrettet undervisningslokale.

...

I de unges beskrivelser af afdelingernes undervisningstilbud fremgår det, at de unge selv må bede om at blive undervist, og at det er de unges oplevelse, at undervisningen ikke bliver etableret med det samme. På 2 af afdelingerne (Nøddebakken og Udsigten) fremgår det dog af de unges beskrivelser, at der i en periode ikke har været en lærer, men at de kan tilbydes undervisning umiddelbart efter efterårsferien.

...

Tilsynet kan konstatere, at der ikke p.t. på nogen af afdelingerne foregår undervisning, selvom de unge på flere afdelinger Buen og Villaen har udtrykt et ønske herom. ...

Amtet har som (sammenfattende) vurdering anført følgende i rapporten:

’Det er tilsynets opfattelse, at det er et område der er lavt prioriteret, og at der bør gøres en indsats for at motivere de unge, da uddannelse og arbejde er en vigtig del af unges liv. De unge, der anbringes på en sikret afdeling, bliver fjernet fra deres almindelige skoletilbud eller arbejde hvilket kan medføre en øget risiko for yderligere marginalisering.’

...”

Jeg beder, i lyset af at projektet med én samlet skole er opgivet, amtet om en udtalelse om på hvilken – anden – måde amtet har søgt at sikre sig at de konstaterede problemer med undervisningen på Sølager er eller vil blive løst.

Sølager og amtet har om et muligt samarbejde med handelsskolen oplyst følgende:

”Sølager har overvejelser om at samarbejde med en handelsskole. Amtets Undervisningsforvaltning har i 1999 forespurgt i Undervisningsministeriet, om der kunne gives dispensation for Folkeskolelovens krav om timeantal og fagrække for de sikrede afdelinger. I Undervisningsministeriets svar af januar 2005 fremgår det, at folkeskolelovens almindelige regler om timeantal og fagrække er gældende også for de sikrede afdelinger, jfr. bekendtgørelse om specialundervisning, særligt § 9, som omhandler fravigelse af den egentlige undervisningstid og § 10, som omhandler eneundervisning. Endelig henvises der i svaret til § 18 om indgåelse af overenskomst om undervisningen med stedlig skolemyndighed. Der er *afholdt* møde med stedlig skolemyndighed, Sølager og amtets forvaltning om indgåelse af overenskomst for det kommende skoleår.”

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg går ud fra at overenskomsten nu er indgået og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Ad pkt. 7. Lomme penge/arbejds penge – de unges erstatningsansvar og Sølagers mulighed for at modregne i de unges lomme- og tøj penge

Jeg anførte i rapporten bl.a. følgende:

”Om...de unges aflønning og opgørelsen heraf – fremgår det endvidere af tilsynsrapporten at det på tidspunktet for tilsynet var amtets vurdering at der var forskelle mellem afdelingerne på hvor mange timer de unge kan blive og bliver aflønnet for. Det var endvidere vanskeligt for tilsynet at overskue principperne for udarbejdelsen af det fælles afregningskema.

Om afregning af arbejds penge fremgår det af referatet af evalueringsmødet den 10. december 2004 at Sølager på dette tidspunkt havde udarbejdet en mere overskuelig lønseddel, og at det nye system i fremtiden ville blive brugt på alle de sikrede afdelinger.

Jeg går ud fra at der samtidig hermed er skabt overensstemmelse mellem afdelingernes praksis for hvor mange timer de unge kan

blive og bliver aflønnet for. Jeg beder for en ordens skyld Sølager om at oplyse herom.

Jeg foretager mig i øvrigt ikke mere vedrørende spørgsmålet om afregning af arbejdspenge ud over at udbede mig et eksemplar af den nye lønseddel.”

Sølager har bekræftet min formodning om at der nu er skabt et fælles aflønningssystem, og Sølager har samtidig vedlagt et eksemplar af den nye lønseddel.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Om spørgsmålet om Sølagers modregning for erstatningskrav i lomme penge mv. anførte jeg i rapporten at Sølagers forstander under evalueringsmødet den 10. december 2003 med amtet i anledning af amtets tilsyn tidligere på året ikke var enig i den fortolkning af ”cirkulæret” som amtets tilsyn havde lagt op til (et forbud mod modregning i lomme- og tøjpenge).

Jeg citerede herefter i rapporten fra amtets brev af 12. februar 2004 til Sølager (i fortsættelse af opfølgingsmødet den 11. februar 2004) følgende vedrørende spørgsmålet om erstatning og modregning for erstatningskrav:

”Erstatninger.

...

Sagen drøftes med udgangspunkt i det juridiske begreb ’forholdets (el. sagens) natur’.

Det aftales, at Sølager fremsender en beskrivelse af retningslinierne og en vejledning, der anviser hvordan personalet fagligt forholder sig, når unge har begået handlinger, der vurderes som værende ansvarspådragende og herunder i hvilket omfang, der kan kræves ’erstatning’.

Sølagers ledelse orienteres om, at institutionerne under ingen omstændigheder må anvende børns eller unges tøjpenge til erstatninger.

Sølagers interne retningslinier m.v. skal beskrives i forhold til gældende praksis:

- At der kun kan kræves erstatning i forhold til nærmere definerede forsætlige handlinger (bagatelgrænsen beskrives).
- At erstatningerne skal stå i rimeligt mål i forhold til den enkelte unges samlede situation, psykisk, socialt og økonomisk.
- At retningslinierne håndhæves på en sådan måde, at det er muligt for den enkelte medarbejder at legalisere normbrud, f.eks. for at forhindre at en episode udvikler sig voldeligt eller den unge føler sig krænket o. lign. (vejledningen).
- At anvendelsen af sanktionsmuligheden begrænses mest muligt.
- At retningslinierne er i overensstemmelse med normerne på ungeområdet i al almindelighed.”

Herefter anførte jeg følgende:

”Jeg forstår umiddelbart ...at Frederiksborg Amt har en praksis som ikke følger dansk rets almindelige erstatningsregler, men som indskrænker institutionernes muligheder for at kræve erstatning i forhold hertil. Jeg henviser til at der i citatet ovenfor henvises til 'nærmere definerede forsætlige handlinger [min understregning]'. Og jeg beder amtet om nærmere oplysninger om praksis.

Jeg går ud fra at Sølager nu har udarbejdet de ovenfor nævnte retningslinjer og den nævnte vejledning og beder om at få tilsendt et eksemplar af begge dele.

Jeg beder endvidere amtet om at oplyse om amtet har haft bemærkninger til Sølagers retningslinjer/vejledning, og i bekræftende fald oplyse hvilke.

Jeg går ud fra at henvisningen til cirkulæret ('tolkningen af cirkulæret' i referatet af evalueringsmødet den 10. december 2003 skal læses som en henvisning til den ovenfor nævnte vejledning nr. 4 af 16. januar 2002, pkt. 199, udsendt af Socialministeriet). Og jeg beder amtet om nærmere at beskrive hvori uenigheden mellem på den ene side Sølager og på den anden side amtet (tilsynet) består.

Jeg beder amtet om at sende mig Sølagers oplysninger og de oplysninger som jeg i øvrigt har bedt om, gennem Socialministeriet med henblik på at ministeriet kan fremkomme med de bemærkninger som beskrivelsen ovenfor og det yderligere materiale om spørgsmålet som fremkommer, giver ministeriet anledning til.”

De spørgsmål som hermed er rejst er følgende:

- I hvilket omfang er de unge på de sikrede afdelinger erstatningsansvarlige for egne skadegørende handlinger (det subjektive element) og
- I hvilken udstrækning kan et eventuelt erstatningskrav modregnes i de unges lomme- og tøjpenge.

Ad spørgsmålet om de unges erstatningsansvar:

Af Sølagers nu udarbejdede retningslinjer fremgår følgende om de unges erstatningsansvar (det fremgår indirekte af retningslinjerne at disse også gør det ud for den i citatet ovenfor nævnte vejledning til medarbejderne):

”Hvis en ung ødelægger eller smadrer andres eller institutionens ejendele, skal den unge betale erstatning, men i hvert enkelt tilfælde under hensynstagen til:

- Situationen taget i betragtning
- Den unges sindstilstand
- Tidligere praksis
- Afdragsordning under hensyntagen til den unges økonomiske situation
- Videregående konsekvenser

I praksis betyder det:

- Få den unge til at skrive under på erstatningskravet
- Hvis det ikke lader sig gøre, må vi i hvert enkelt tilfælde vurdere de krydsende hensyn i forhold til hinanden, som derved danner grundlag for en individuel behandling.”

Frederiksborg Amt har anført følgende om de unges erstatningspligt:

”I forbindelse med amtets tilsyn på Sølager drøftedes spørgsmålet om, hvorvidt der kan ske modregning i de unges tøj- og lommepege, når de unge ødelægger ting under opholdet på Sølager. Udgangspunktet for diskussion var ikke en afklaring af, hvorvidt og i hvilke situationer de unge er erstatningsansvarlige – men en afklaring af, hvorvidt der mod den unges vilje kan ske modregning for et eventuelt erstatningskrav i den unges tøj- og lommepege.

Det er Frederiksborg Amts udgangspunkt, at børn og unge på institutioner er erstatningsansvarlige for skadevoldende handlinger efter dansk rets almindelige regler, jfr. også 'Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge', pkt. 216. For børnenes uagtsomme handlinger bør der tegnes en ansvarsforsikring, medmindre børnene er dækket af forældrenes ansvarsforsikring.

Som bilag 4 vedlægges Sølagers retningslinier for opkrævning af erstatning.

Amtet har haft retningslinierne til gennemsyn og godkendt indholdet. Amtet har dog i den forbindelse bemærket at udgangspunktet, jfr. ovenfor, er at børnene er erstatningsansvarlige efter dansk rets almindelige regler, d.v.s. efter grundsætningen om, at der kan pålægges erstatningspligt for den påregnelige skade, som er forvoldt ved en retsstridig handling, der kan tilregnes skadevolderen som forsætlig eller uagtsom.

Amtet har overfor Sølager givet udtryk for, at man er enig i, at det som udgangspunkt er en pædagogisk opgave at arbejde med, hvorfor en ansvarspådragende handling sker, og hvordan man kan søge at undgå, at det sker igen. Amtet er enig med Sølager i, at de enkelte situationer bør vurderes konkret i forhold til den unges sindstilstand og modenhed m.v.

Amtet har endelig gjort Sølager opmærksom på, at spørgsmålet om erstatningspligt i sidste ende henhører under domstolene, såfremt den unge ikke anerkender ansvaret."

Socialministeriet har anført følgende om spørgsmålet om erstatningsansvar – og herunder Sølagers retningslinier herfor:

"De unges erstatningsansvar under anbringelse på en sikret afdeling er ikke reguleret i den sociale lovgivning. I Socialministeriets vejledning nr. 4 af 16. januar 2002, punkt 216 henvises til, at børn og unge er erstatningsansvarlige efter den såkaldte culparegel for den adækvate skade, som de har forvoldt ved en retsstridig handling eller undladelse, der kan tilregnes dem som forsætlig eller uagtsom, med mindre der foreligger særlige subjektive undskyldningsgrunde.

Socialministeriet har modtaget Sølagers retningslinier for erstatning (bilag 4).

...

Socialministeriet finder, at de interne retningslinier for de unges erstatningsansvar på Sølager bør præciseres, således at det tydeligt

fremgår, at den unge er erstatningsansvarlig for retsstridige handlinger, som kan tilregnes den pågældende enten som forsætlige eller som uagtsomme. I punkt 216, i Socialministeriets vejledning nr. 4 af 16. januar 2002 anbefales det, at myndigheden tegner en ansvarsforsikring for den unges skadevoldende adfærd. De interne retningslinier for erstatningsansvar på Sølager rejser tvivl om, hvorvidt institutionen vil anvende en eventuel ansvarsforsikring for den unge, hvis institutionen ikke betragter uagtsomme retsstridige handlinger som ansvarspådragende. Socialministeriet anbefaler, at de interne regler præciseres således, at der ikke er tvivl om, hvornår et krav skal gøres gældende over for den tegnede ansvarsforsikring.

De interne retningslinier på Sølager beskriver en række hensyn, som kan føre til, at et eventuelt erstatningsansvar ikke gøres gældende. Der nævnes den unges sindstilstand, tidligere praksis, videregående konsekvenser og situationen i øvrigt. Socialministeriet finder ikke, at de nævnte hensyn muliggør en stillingtagen til, om de er i overensstemmelse med de almindelige erstatningsregler, herunder den almindelige lempelsesregel i § 24 og den særlige lempelsesregel i § 24 b i erstatningsloven [der menes erstatningsansvarsloven; min bemærkning], da retningslinierne ikke nærmere beskriver, hvad der forstås ved de enkelte hensyn.

Socialministeriet vurderer, at der kun er mulighed for at fravige eller lempe den unges erstatningsansvar, såfremt betingelserne i den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24 eller den særlige lempelsesregel i samme lovs § 24 b er opfyldt. Dette vil formentlig sjældent være tilfældet i situationer, hvor den unge forsætligt 'ødelægger eller smadrer institutionens eller andres ejendele.' I andre situationer kan anvendelse af lempelsesreglerne komme på tale, hvilket beror på den konkrete situation."

Ad spørgsmålet om modregning i lomme- og tøjpenge

Socialministeriet har i sin udtalelse anført følgende på dette punkt:

"Efter det oplyste har Sølager en praksis, hvorefter erstatningskrav modregnes i de unges tøjpenge og lommepege. I rapporten fra Folketingets Ombudsmand fremgår det, at amtets holdning er, at institutionerne under ingen omstændigheder må anvende børns eller den unges tøjpenge til erstatninger. Dette spørgsmål er dog ikke berørt i amtets svar til ombudsmanden. Socialministeriet er dog ikke helt enig i amtets udmelding til institutionerne om ikke at kunne trække i de unges tøjpenge.

De unges ret til henholdsvis tøjpenge og lommepege er ikke udtrykkeligt reguleret i lovgivningen, men i Socialministeriets vejled-

ning nr. 4 af 16. januar 2002. Det er heri anført i punkt 199, at 'kommunen overtager den fulde forsørgelse af barnet eller den unge ved en anbringelse uden for hjemmet. Dette indebærer, at nogle af de ydelser, som forældre normalt vil give deres børn, under anbringelsen må udredes af kommunen. Dette gælder fx lommepenge til barnet eller den unge. Kommunen må ligeledes sørge for, at barnet eller den unge kan blive forsynet med en hensigtsmæssig beklædning under opholdet. Hensigten med udbetaling af lommepenge mv. er, at børn og unge skal vænnes til at administrere egne penge. Kommunen træffer bestemmelse om, hvilke beløb børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, skal have til rådighed i lommepenge, arbejdsvederlag og andre ydelser. Lommepengebeløbet tilpasses barnets alder og bør forhøjes ved det 16. år, således at den unge kan betale for visse personlige fornødenheder. Lommepengene udbetales kontant til børnene og de unge". KL og Amtsrådsforeningen udsender vejledende satser for de nævnte ydelser.

På baggrund af punkt 199 i den nævnte vejledning, finder Socialministeriet ikke, at der er grundlag for at kritisere en praksis, hvorefter erstatningskrav modregnes i de unges tøjpenge og lommepenge, såfremt modregningen ikke forhindrer den unge i at få en *hensigtsmæssig beklædning* og den unge får mulighed for at vænne sig til at administrere egne penge. Det vil således ikke være muligt for amtskommunen at modregne et erstatningskrav i den unges samlede tøjpenge og lommepenge i en længere periode, men amtskommunen vil kunne modregne i en del af beløbet eller modregne i hele beløbet i en kortere periode."

Socialministeriet har afslutningsvis i udtalelsen til mig anført at Socialministeriet "vil bede amtet om at holde ministeriet orienteret om hvad ministeriets bemærkninger, jf. ovenfor ad punkt 7, giver amtet anledning til."

Socialministeriet har fremsat (kritiske) bemærkninger til amtet vedrørende begge de rejste spørgsmål (de unges erstatningsansvar og Sølagers mulighed for at modregne i lomme- og tøjpenge.

Inden jeg foretager mig mere vedrørende disse to spørgsmål, beder jeg Socialministeriet om nærmere oplysninger om de svar som jeg går ud fra at ministeriet har fået fra Frederiksborg Amt, og om det videre forløb.

Om det som jeg opfattede som en opsparingsordning på Sølager, anførte jeg følgende i rapporten:

”Om tøjpenge står følgende i det materiale som jeg har modtaget om Spidsen (i afsnittet om den unges faste udgifter pr. uge):

”...

Tøjkonto* max: 118 kr.

*Tøjkontoen er dine penge, en sikkerhed for at du kan købe et par bukser, sko eller andet, når du har behov.”

De vejledende takster fra KL og Amtsrådsforeningen indeholder ikke oplysninger om tøjpenge, men alene en bemærkning om at den unge skal beholde halvdelen af det indtjente til lommepenge og beklædning. (Der er endvidere angivet et minimum for dette samlede beløb).

Jeg beder Sølager om at oplyse om alle afdelinger praktiserer en sådan opsparingsordning. Og jeg beder samtidig Sølager – og amtet – om en udtalelse om hjemmelen for opsparingsordningen.”

Amtet har i den anledning oplyst følgende:

”For så vidt angår det af Ombudsmanden rejste spørgsmål i relation til tøjkonto/opsparingskonto kan amtet oplyse, at de unge udover lommepenge modtager et beklædningsstøtte, jfr. pkt. 6 i taksttabellen udarbejdet af KL og Amtsrådsforeningen. Lommepenge og beklædningsstøttet tilpasses barnets alder, jfr. taksttabellen. I 2003 var den vejledende takst for beklædning max. kr. 118,00 pr. uge. Dette er årsagen til, at følgende fremgår af det materiale, som Ombudsmanden har modtaget fra Spidsen: ’Tøjkonto* max: 118 kr...’. Der er således ikke etableret nogen (tvungen) opsparingsordning. De unge råder selv over tøjpengene. Hvis der er penge på kontoen, når den unge afslutter sit ophold på Sølager, sendes pengene til den unge på en check.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

8. Fritidsaktiviteter og fællesskab

Jeg spurgte i rapporten til i hvilket omfang værkstederne har åbent uden for arbejdstiden – på hverdage og i weekender. Jeg spurgte endvidere om der med oplysningerne under inspektionen om at de unge kan spille badminton og volleyball, først og fremmest har været tænkt på hallen i Skibby. Endelig spurgte jeg om gokartbilerne igen var blevet repareret, og om gokartbanen således igen var i brug.

Sølager har oplyst at værkstederne med aktiviteter som læder, sølv, maleri, computer og fitness har åbent både om aftenen og i weekenderne, at der på alle afdelinger er mulighed for diverse boldspil, men at disse for afdelingerne i Hundesteds vedkommende foregår udendørs.

Sølager har endvidere oplyst at gokartbilerne er reparerede, og at de unge på Nøddebakken og på Udsigten benytter gokartbanen på skift.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende disse spørgsmål.

Jeg noterede mig i rapporten at der på Spidsen, Nøddebakken, Buen og Villaen var et selvstændigt computerrum (eller computere opstillet i et "aktivitetsrum" (Villaen)). Jeg bad Sølager om at oplyse om der også er computere til rådighed på Udsigten og Bungalowen.

Jeg bad endvidere Sølager om at oplyse om der er fastsat retningslinjer for brugen af computerne så det sikres at alle de unge der ønsker det, får adgang her-til. Jeg bad tillige oplyst om de unge der ikke har brev- eller besøgskontrol, har mulighed for (sammen med en voksen) at benytte Internettet.

Sølager har oplyst at der på alle afdelinger er computeradgang for de unge, og at de unge uden brev- og besøgskontrol har mulighed for på aftalte tidspunkter at få internetadgang sammen med en medarbejder.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Sølager har ikke besvaret mit spørgsmål om hvorvidt der er fastsat retningslinjer for brugen af computere. Jeg gentager derfor dette.

Jeg bad om en udtalelse fra Sølager – og fra amtet – om de (tilsyneladende) meget forskellige regler for de unges muligheder for at se fjernsyn efter sengetid og baggrunden herfor.

Jeg anførte endvidere følgende i rapporten:

”Umiddelbart kan man læse Nøddebakkens regler således at de unge kan se fjernsyn hele natten. Årsagen til amtets forundring i tilsynsrapporten vedrørende Nøddebakken (”Endvidere er tilsynet forundret over at maskin- og smedeværkstedet, som er professionelt og velorganiseret indrettet, ikke opleves som interessant og vedkommende for ’de unge’ som tilsynet talte med.”) kunne måske søges heri.”

Jeg bad om at Sølager og amtet i udtalelserne kom ind herpå.

Sølager (og amtet) har ikke besvaret disse spørgsmål, og jeg gentager derfor disse.

Sølager har til mine oplysninger i rapporten om størrelsen af den leje som de unge på Sølager betaler for at have fjernsyn på værelset, oplyst at alle unge har TV på værelset, men at de ikke længere betaler leje herfor. Sølager har endvidere oplyst at institutionen ikke kan tillade at de unge medbringer deres eget

fjernsyn, da der ikke er økonomi til at erstatte ødelagte apparater, og da der vil opstå problemer med opbevaring og videresendelse ved de unges løsladelse.

Jeg har noteret mig det oplyste som ikke giver anledning til bemærkninger udover at de unge – efter at betalingen for fjernsyn på værelset er afskaffet – ikke længere har et økonomisk incitament til at medbringe deres eget fjernsyn.

Sølager har mere generelt om fritidsaktiviteterne oplyst at Sølager bestræber sig på at gøre samvær og aktiviteter på afdelingen så attraktive at det i sig selv begrænser omfanget af lysten og behovet for at se TV. Sølager har tillige oplyst at det ikke er tilladt at se pornofilm på Sølager.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad i rapporten Sølager om at oplyse om der for de unge der har modtaget dom, arrangeres ture ud af huset når de opfylder de tidsmæssige betingelser for udgang, og hvor ofte disse ture i givet fald finder sted.

I fortsættelse heraf – og i tilknytning til oplysninger i det skriftlige materiale hvorefter Sølager råder over/har adgang til to fritidshuse på Mors og Møn – bad jeg institutionen om at oplyse om og i bekræftende fald i hvilket omfang de unge i de sikrede afdelinger kan benytte disse (ekstraordinære) muligheder for fritidsbeskæftigelse.

Sølager har ikke besvaret mine spørgsmål, og jeg genfremsætter dem derfor.

Jeg har i forbindelse med denne opfølgning på rapporten konstateret at side 56 og side 57 i mit eget (papir)eksemplar af den endelige rapport er byttet rundt.

Måske skyldes den manglende besvarelse af disse spørgsmål at Sølagers og amtets eksemplar af rapporten har tilsvarende fejl.

Jeg beklager fejlen hvis det er tilfældet.

Under inspektionen den 7. december 2001 af Koglen tilkendegav denne institutions daværende ledelse at den var usikker på om grønne udgange fortsat ville være mulige efter den ændring af klientellets sammensætning som forventedes at følge af den nye ungdomssanktion. Koglen anførte at hvis der er unge i institutionen som ikke kan leve op til det ansvar som følger af de frie forhold på de grønne udgange, vil det nødvendigvis få konsekvenser for de øvrige unge i institutionen.

Jeg bad på den baggrund Sølager om at oplyse om de unge der indtil videre har været anbragt i institutionen på grundlag af straffelovens § 74 a, har givet anledning til (særlige) problemer.

Sølager har oplyst at der ikke har været nævneværdige problemer med unge der har været anbragt i institutionen på grundlag af straffelovens § 74 a. Ifølge bilagene til udtalelsen drejer det sig om 34 personer i 2003 og 14 personer i første kvartal af 2004 (henholdsvis 1205 og 740 døgn i alt).

Jeg har noteret mig det oplyste.

9. Kontakt til omverdenen mv.

9.1. Besøg

Jeg anførte i rapporten at Sølagers besøgsregler fremgår af arbejdsgrundlaget for (nogle af) de enkelte afdelinger (Spidsen, Nøddebakken og Udsigten), men altså ikke for dem alle.

Jeg anførte endvidere at reglerne for besøg på de enkelte afdelinger i øvrigt ikke er ens, heller ikke tilnærmelsesvis. Jeg bemærkede bl.a. at fristen på fire uger der gælder for Nøddebakken (før den unge kan få besøg af venner), næsten er identisk med den oplyste gennemsnitlige opholdstid på Sølager.

Jeg bad Sølager om oplysninger om regler for besøg for de øvrige afdelinger og om en udtalelse om det som jeg havde forudsat og anført i rapporten, og om besøgsreglerne i øvrigt.

Sølager har oplyst at have revideret sine besøgsregler som nu er ens for alle afdelinger. Om de nye regler har Sølager oplyst følgende:

”Ved familiebesøg må 4 familiemedlemmer komme på besøg ad gangen. Når den unge har været på afdelingen i 14 dage, kan den unge få besøg af 2 venner ad gangen. Hver ung har mulighed for besøg 8 timer ugentligt, hvoraf maksimalt 2 timer kan anvendes til besøg af venner. Der må maksimalt være 2 besøg ad gangen på hver enkelt afdeling. Overvågede besøg finder sted efter individuel aftale. Den enkelte afdeling kan friholde specifikke ugedage for besøg f.eks. i forbindelse med fælles aktiviteter.”

Jeg har noteret mig det oplyste – herunder at den frist på fire uger som gjaldt for Nøddebakken, nu er erstattet med en (fælles) 14 dages regel.

Jeg gik i min rapport ud fra at reglen om at de besøgende som hovedregel kontrolleres af politiet, er fælles for alle afdelinger. Jeg gik endvidere ud fra at Sølager indhenter samtykke fra de besøgende før der indhentes oplysninger om de pågældende hos politiet.

Sølager har bekræftet dette hvilket jeg har noteret mig.

Jeg bad Sølager om at oplyse hvilke oplysninger institutionen modtager fra politiet – og på hvilken måde oplysningerne modtages. Jeg bad endvidere Sølager om at sende mig (kopi af) de tre sidste afgørelser om afslag på besøg som institutionen har truffet forud for den 27. oktober 2004. Jeg bad endvidere om kopi af de til afgørelserne hørende akter.

Sølager har oplyst følgende:

”Oplysningerne indhentes telefonisk fra politiet. Sølager gør notat om de oplysninger, der indhentes fra politiet. På baggrund af de indhentede oplysninger træffer Sølager efter en konkret vurdering beslutning om, hvorvidt der skal gives tilladelse til besøg eller ej. Såfremt der træffes beslutning om at meddele afslag på besøg, får den unge på Sølager en mundtlig begrundet underretning herom. Der udfærdiges ikke skriftlige afgørelser om afslag på besøg.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

Mit spørgsmål om hvilke oplysninger Sølager indhenter, er ikke besvaret. Spørgsmålet var knyttet til en omtale af inspektionen af Grenen som på tidspunktet for inspektionen af denne institution alene indhentede oplysninger om hvorvidt den der anmoder om besøg, er straffet, men ikke oplysninger om hvad den pågældende er straffet for.

Jeg gentager mit spørgsmål.

Sølager har (heller) ikke sendt mig kopi af de tre sidste afgørelser om afslag på besøg som institutionen har truffet forud for den 27. oktober 2004 og af de til afgørelserne hørende akter.

Også denne anmodning gentager jeg.

Om den manglende efterkommelse heraf kan skyldes at Sølager slet ikke har akter om besøgsafslag – og altså heller ikke udfærdiger et notat om den – med Sølagers ordvalg – mundtligt meddelte, begrundede ”underretning” til den unge, fremgår ikke.

Jeg beder Sølager om en udtalelse herom og om amtets bemærkninger hvis der ingen skriftlige akter udfærdiges.

Jeg beder tillige Sølager om at oplyse om hvorledes der forholdes i forhold til den der anmoder om besøg. Jeg sigter hermed til at den pågældende er part i besøgssagen på lige fod med den unge på Sølager.

Jeg beder tillige om amtets – og Socialministeriets – bemærkninger hertil.

Jeg bad Sølager om oplysninger om besøgstiden på de enkelte afdelinger i det omfang det skriftlige materiale ikke indeholder oplysninger herom.

Sølager har ikke besvaret mit spørgsmål, og jeg gentager derfor dette.

9.2. Telefonering

Jeg bad Sølager om nærmere oplysninger for alle afdelinger om de unges muligheder for at ringe ud (og pårørendes muligheder for at ringe til den unge).

Sølager har oplyst at alle unge har mulighed for at ringe ud minimum 105 minutter om ugen, og at der kan ringes ind til alle unge minimum 70 minutter om ugen. Sølager har endvidere oplyst at der dagligt tages individuelle hensyn, og at de unge bliver orienteret om retningslinierne ved indskrivningssamtalen.

Dette svarer til henholdsvis 15 og 10 minutter om dagen, men herudover er der ikke tilført oplysninger til supplerende af de sporadiske og indirekte oplysninger

som jeg hidtil har modtaget. Jeg bemærker i den forbindelse at min anmodning om at modtage nærmere oplysninger var knyttet til en omtale af en seddel med ringetider fra Nøddebakken (men som jeg ikke havde modtaget et eksemplar af).

Jeg beder Sølager om at uddybe oplysningerne om de unges muligheder for at telefonere – og herunder om det oplyste skal forstås således at den unge vil kunne "spare op" og tale i telefon mindst 175 minutter én gang om ugen.

Jeg beder om at Sølager i sin udtalelse kommer ind på hvilken praksis institutionen fører for de enkelte grupper af anbragte unge i henseende til overhøring af telefonsamtaler.

10. Sundhedsmæssig bistand

Jeg anførte i rapporten at jeg umiddelbart forstod oplysningerne således at der kun var problemer med den sundhedsmæssige bistand for så vidt angår afdelingerne i Skibby (Nøddebakken og Udsigten). Jeg beder amtet om at oplyse om dette er rigtigt forstået, og om oplysninger om hvorvidt problemet fortsat består.

Sølager har oplyst at problemet er begrænset til de forebyggende helbredsundersøgelser som det fortsat kun er de unge på Sølagers afdelinger i Hundested der får tilbudt. Sølager har beklaget at denne serviceordning ikke har kunnet fortsætte.

Det fremgår ikke umiddelbart af indholdet om denne udtalelse også dækker Frederiksborg Amt hvis Bruger- og Kommuneservice arbejdede med sagen på tidspunktet for opfølgningen på amtets tilsyn (møde den 11. februar 2004).

Jeg går imidlertid ud fra at dette er tilfældet, og at det ikke er lykkedes for amtet at indgå en (lignende) aftale med et andet lægehus i nærheden af Skibby.

Det fremgår af svaret – som jeg har forstået det – at de unge på afdelingerne i Skibby fortsat har mulighed for at modtage sundhedsmæssig bistand fra det lokale lægehus i tilfælde af akut sygdom på lige fod med de øvrige borgere i byen, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

11. Euforiserende stoffer mv.

Jeg nævnte i rapporten at det under inspektionen den 7. december 2001 af Koglen blev oplyst at de ansatte på Koglen heller ikke må lugte af alkohol når de møder på arbejde, og at der, hvis der undtagelsesvist ved særlige lejligheder bliver serveret alkohol for medarbejderne, ikke må serveres for de medarbejdere ”som senere samme dag skal møde elever, forældre, plejefamilier, sagsbehandlere m.v.”.

Blandet andet under henvisning til at spørgsmålet om alkohol og stoffer ikke blev nærmere drøftet under inspektionen, bad jeg Sølager om en udtalelse. Jeg anførte endvidere at jeg forstod at Sølagers regler skal forstås på samme måde som de regler der gælder for Koglen.

Sølager har oplyst at der gælder de samme regler på Sølager som på Koglen.

Jeg har noteret mig det oplyste.

I fortsættelse af min orientering i rapporten om visitation/ransagning af de unges værelser på Grenen ved mistanke om at den pågældende har øl, spiritus, stoffer mv. på værelset kan jeg oplyse at der i opfølgingsrapporten vedrørende inspektionen den 23. marts 2004 af Grenen er anført følgende i tilknytning til spørgsmålet om euforiserende stoffer:

”I Grenens håndbog var en udateret kopi af et brev fra amtet hvori det er anført at der ikke er hjemmel i serviceloven til at ransage de unges værelser. Det er dog samtidig anført at kommunen ved at an-

bringe en ung på en døgninstitution overdrager en del af sit tilsyn efter servicelovens § 55, stk. 1, til institutionen, og at det ud fra almindelige rimelighedsbetragtninger og døgninstitutionens bistandsudøvelse er i orden at ransage den unges værelse ved mistanke om at pågældende har øl, spiritus, stoffer, våben eller tyvekoster på sit værelse. Det fremgår endvidere at dette var drøftet med Socialministeriet der var enig heri.

Som svar på min anmodning i kursiv i den foreløbige rapport til Socialministeriet om en udtalelse herom, anførte ministeriet i ministeriets tidligere udtalelse af 2. september 2004 følgende:

'... Det bemærkes hertil, at ministeriet ikke fører notater over al den generelt vejledende virksomhed, ministeriet giver til borgere og offentlige myndigheder.

Ministeriet har i forbindelse med den generelt vejledende virksomhed over for flere tilkendegivet, at der ikke i bekendtgørelsen er hjemmel til at foretage ransagning. Bistandsudøvelsen i de enkelte institutioner sker på driftsherrens, i dette tilfælde Århus Amts, ansvar.

Ministeriet har generelt vejledende, muligvis i forhold til Århus Amt, tilkendegivet, at der af ordensmæssige grunde måtte antages at være en vis adgang til de unges værelse. En rengøring foretaget af den unge og en fra personalet i samarbejde kunne måske være en fremkommelig mulighed.'

Jeg anmodede amtet om nærmere at redegøre for grundlaget for amtets opfattelse som den er udtrykt i ovennævnte udaterede brev vedrørende spørgsmålet om ransagning.

Jeg tilkendegav desuden at jeg ingen bemærkninger havde til Socialministeriets opfattelse hvorefter der af ordensmæssige grunde må antages at være en vis adgang til de unges værelser, men jeg bad Socialministeriet om at uddybe det anførte om at '[e]n rengøring foretaget af den unge og en fra personalet i samarbejde ... måske [kunne] være en fremkommelig mulighed.'

Amtet har oplyst at det udaterede brev er et internt notat hvilket beklageligvis ikke fremgår tydeligt. Grenen har oplyst at notatet er udtaget af håndbogen.

Amtet har videre oplyst at amtet ikke har udarbejdet eller udsendt generelle retningslinjer til amtets døgninstitutioner om ransagning/adgang til de unges værelser. Amtet har herefter anført følgende:

'Amtet finder ikke, at der er lovhjemmel til, at en institution kan foretage ransagning af de unges værelser. Amtet finder imidlertid, at det kan være nødvendigt og hensigtsmæssigt, at en institution har en vis adgang til de unges værelser, hvorfor amtet afventer Socialministeriets uddybende udtalelse om muligheden herfor.'

Socialministeriet har i ministeriets udtalelse af 14. februar 2005 anført følgende:

'...

Den citerede sætning indeholder en tilkendegivelse om, at rengøring foretaget af den unge og en fra personalet i fællesskab antages at have en generel præventiv virkning over for unge med hensyn til at opbevare euforiserende stoffer m.v. på værelset. Samtidig kan der ved personalets adgang til den unges værelse tages hensyn til den unges retsfølelse, ved at den unge er til stede ved adgangen til værelset.

Som bekendt har ministeriet efter hidtidig praksis lejlighedsvis aflagt de sikrede institutioner besøg. Dagligdagen har været drøftet, herunder at de unge kan stille sig kritiske over for, hvis en eller flere fra personalet opholder sig alene i den unges værelse, hvor den unge har sine personlige ting.

Der var ikke på tidspunktet for inspektionen af Grenen hjemmel i dagældende bekendtgørelse om magtanvendelse til at foretage ransagning af den unges værelse. Med hensyn til fremtidige muligheder for at foretage ransagning er der med den nye bekendtgørelse om magtanvendelse, nr. 1309 af 14.12.2002, der er trådt i kraft den 1. januar 2005, ikke tilvejebragt hjemmel dertil.'

Med den bemærkning at personalet i forbindelse med rengøring sammen med (og efter aftale med) en ung af den unges værelse ikke må foretage undersøgelser der har karakter af ransagning, har jeg noteret mig det oplyste."

Jeg kan til yderligere orientering for Sølager oplyse at jeg i forbindelse med den endelige rapport vedrørende inspektionen den 6. oktober 2005 af Bakkegården forventer at skulle behandle spørgsmålet om ransagning af de unges værelser ved konkret mistanke idet Bakkegården har en tilsvarende praksis som den Grenen havde. (Rapporten om inspektionen af Bakkegården foreligger på nuværende tidspunkt alene som foreløbig).

12. Personaleforhold mv.

Under henvisning til at spørgsmålet om personalebemandingen og -sammensætningen kun kort blev berørt under inspektionen og til brug for kommende inspektioner af andre sikrede institutioner, bad jeg Sølager om en oversigt over disse forhold.

Sølager har nærmere oplyst hvordan personalet sammensættes og har bl.a. anført at der så vidt muligt ansættes såvel mænd som kvinder og såvel etnisk danskere som personale med anden etnisk baggrund end dansk.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Sølager har ikke besvaret spørgsmålet om institutionens normering, og jeg gentager derfor denne del af mit spørgsmål.

Om forholdet til pressen, anførte jeg at jeg forstår at Sølager med reglerne om personalets forhold til pressen har ønsket at give udtryk for at det alene er forstanderen eller den udpegede stedfortræder der kan udtale sig til pressen på institutionens vegne.

Jeg bemærkede at dette for så vidt også fremgår af reglerne. Da reglerne efter min opfattelse imidlertid kunne misforstås således at de indeholder et forbud til personalet mod at udtale sig – også som privatperson – henstillede jeg til Sølager at overveje om reglerne kunne udformes mere klart.

Sølager har på baggrund af henstillingen præciseret reglerne i medarbejderhåndbogen ved at indsætte sætningen ”Du kan altid/har ret til at udtale dig som privatperson...” hvilket amtet har tilsluttet sig.

Jeg tager dette til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

13. Vold mv.

Jeg anførte i rapporten at det af arbejdsgrundlaget for Udsigten bl.a. fremgår at ansvaret for om en voldssituation skal anmeldes til politiet, hviler på den skadelidte selv. Jeg bad på den baggrund Sølager om at oplyse om der gælder regler for de andre sikrede afdelinger svarende til dem der gælder for Udsigten. I bekræftende fald bad jeg Sølager – og amtet – om at oplyse om det har været overvejet at lade institutionen overtage ansvaret for om en voldssituation skal anmeldes til politiet, således som det er tilfældet på Grenen (rapport af 30. september 2004 vedrørende inspektionen af Grenen den 23. marts 2004).

Jeg bad endvidere Sølager oplyse om medarbejderne på Sølager i lighed med medarbejderne på Grenen modtager undervisning i selvforsvar.

Sølager har oplyst at der gælder de samme retningslinjer på de fem andre afdelinger som der gør på Udsigten. Sølager har endvidere oplyst at institutionens ledelse overtager ansvaret efter en voldsepisode i form af lægetilsyn, krisehjælp, orientering af pårørende mv. At ansvaret for selve politianmeldelsen hviler på den enkelte medarbejder (skadelidte), skyldes et krav fra politiet i Frederikssund.

Sølager har endvidere oplyst at der tidligere har været afholdt selvforsvarskurser på Sølager, men altså ikke på nuværende tidspunkt. Endelig har Sølager oplyst at institutionen vil tage initiativ til at udforme en voldspolitik – sammen med amtet og BST – der indeholder klare retningslinjer og tager udgangspunkt i forebyggelse.

Af det forhold at ansvaret for selve politianmeldelse – og herunder især for afgivelse af forklaring til politiet om hændelsesforløbet – hviler på den enkelte medarbejder (skadeslidte), følger ikke nødvendigvis at institutionens ledelse ikke vil kunne støtte den voldsramte medarbejder i relation til spørgsmålet om indgivelse af politianmeldelse. Med denne bemærkning og idet jeg går ud fra at Sølagers initiativ også vil omfatte spørgsmålet om uddannelse af de ansatte i

selvforsvar (som led i den forebyggende indsats), tager jeg det oplyste til efterretning.

Jeg beder Sølager og amtet om at underrette mig om hvad Sølagers initiativ har ført eller fører til.

Bl.a. under henvisning til at en af de unge som jeg talte med, var blevet overflyttet til Spidsen fordi han var undvejet fra Udsigten, bad jeg Sølager om at oplyse om omfanget af problemet med undvigelse.

Sølager har til belysning heraf henvist til to bilag. Det fremgår af bilagene at der har været i alt 30 rømninger i 2003 – heraf ligger de 26 i andet halvår; december måned toppede med 8 rømninger. I første halvår af 2004 var der i alt 6 rømninger – heraf 3 i januar måned 2004.

Fællesudtalelsen fra Sølager og Frederiksborg Amt er som allerede nævnt afgivet i juni måned 2005.

De tal som jeg har fået oplyst, er relevante, men ikke aktuelle og var det heller ikke på tidspunktet for afgivelse af udtalelsen til mig.

Jeg beder derfor om de tilsvarende tal for andet halvår af 2004, for 2005 og – i det omfang tallene foreligger – også for 2006. Hvis det er muligt, beder jeg om at Sølager og amtet samtidig oplyser fra hvilken afdeling rømningerne hver især er sket.

De tal som jeg har fået, viser (foreløbigt) at rømningerne især har været koncentreret til sidste halvår af 2003 (og januar måned 2004). Jeg beder på den baggrund Sølager om en udtalelse om hvorvidt disse rømninger skyldes specielle forhold på Sølager eller specielle forhold hos den gruppe af unge der i den angivne periode var anbragt på institutionen.

15. Tilsyn

Jeg modtog efter inspektionen efter anmodning social- og psykiatريفorvaltningens rapport fra maj 2000 med titlen "METODEUDVIKLING OG TILSYN" og undertitlen "Evaluering – overvejelser" som der i amtets tilsynsrapport er henvist til. Jeg bad i fortsættelse heraf amtet om at oplyse om der i øvrigt er udarbejdet generelt materiale om tilsynsfunktionen, og jeg bad i givet fald om kopi heraf.

Jeg bad tillige amtet om nærmere oplysninger om kontakten i øvrigt med institutionen. I den forbindelse orienterede jeg om det som ombudsmanden har oplyst og anført i forbindelse med inspektionen den 9. december 2002 af den sikrede institution Stevnfortet om Storstrøms Amts tilsyn med denne institution (tilsynets uafhængighed af den institution som der føres tilsyn med, jf. opfølgingsrapport af 24. marts 2004). Jeg anførte for Sølagers vedkommende at jeg gik ud fra at de personer som for Frederiksborg Amt har den kontinuerlige kontakt med institutionen, ikke tillige varetager tilsynet med Sølager, men jeg bad for en ordens skyld amtet om en udtalelse om det amtslige tilsyns uafhængighed i forhold til Sølager.

Frederiksborg Amt har oplyst at amtet har revideret tilsynsmanualen i januar måned 2004, og at amtets socialudvalg har godkendt at der føres tilsyn minimum hvert halvandet år på de amtslige tilbud, de godkendte socialpædagogiske opholdssteder, de private botilbud og krisecentre. Amtet har endvidere oplyst at tilsynsmanualen, de årlige (skriftlige) orienteringer af socialudvalget og virksomhedsplanen for afdelingen Bruger- og Kommuneservice i social- og psykiatريفorvaltningen hvor tilsynet ligger, udgør det generelle skriftlige materiale om tilsynsfunktionen.

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg beder om at modtage en kopi af social- og psykiatريفorvaltningens orientering af socialudvalget for året 2003 (det år hvor såvel min inspektion som det tilsyn fra amtets side som er omtalt i min rapport, fandt sted) og for 2004 og 2005.

Amtet har som bilag til fællesudtalelsen vedlagt "Kommissorium for Tilsyn og Kontrolteamet". Af kommissoriet fremgår det ovenfor nævnte om (planlagte) tilsyn hvert halvandet år på 60-65 amtslige foranstaltninger og 55-70 andre (private) institutioner. Det fremgår endvidere af kommissoriet at tilsynet herudover skal føre "akutte tilsyn efter behov".

Jeg beder amtet om at oplyse i hvilket omfang det amtslige tilsyn i 2005 og 2006 har ført sådanne akutte tilsyn.

Til spørgsmålet om tilsynets uafhængighed har amtet oplyst følgende:

"Rådgivnings- og vejledningsfunktionen udføres af pædagogiske konsulenter i afdeling Institutionsservice og Administration i Social- og psykiatريفorvaltningen, som også følger op på tilsynet, således at rådgivning og vejledning er adskilt fra tilsynsfunktionen."

Det fremgår af amtets organisationsdiagram på hjemmesiden at Institutionsservice og Administration som efter det oplyste varetager rådgivnings- og vejledningsfunktionen i forhold til bl.a. Sølager, er en selvstændig afdeling under social- og psykiatريفorvaltningen på linje med Bruger- og Kommuneservice som fører tilsynet.

Jeg er ikke sikker på hvordan det anførte om at Institutionsservice og Administration "følger op på tilsynet", skal forstås. Jeg beder derfor amtet om at uddybe sit svar.

Jeg bemærker endvidere at opfølgningen på min inspektion den 30. oktober 2003 af Sølager efter min opfattelse indgår som et naturligt led i amtets tilsyn med institutionen. Jeg havde også på den baggrund gerne set at Sølagers og amtets besvarelser af mine spørgsmål mv. i rapporten havde været holdt – helt – adskilt fra hinanden således at der ikke havde været tvivl om hvorvidt det enkelte svar kom fra institutionen eller fra amtet (som tilsyn). Jeg henstiller til

svarene på mine spørgsmål mv. i denne (opfølgings)rapport ikke bliver afgivet som en fællesudtalelse.

Socialministeriet skal efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 3, stk. 3, følge udviklingen inden for anvendelsen af de sikrede afdelinger og skal lejlighedsvis aflægge besøg på institutionerne. Denne opgave ligger (nu) hos Styrelsen for Social Service.

Jeg bad Socialministeriet om at oplyse hvornår ministeriet har aflagt et sådant (sådanne) besøg på Sølager. Hvis dette var efter tidspunktet for indførelse af Socialministeriets nye procedure (en procedure som er omtalt i forbindelse med opfølgningen af inspektionen af Koglen), bad jeg endvidere om at modtage den rapport/de rapporter som var udfærdiget efter besøget (besøgene).

Socialministeriet har oplyst at Styrelsen for Social Service har aflagt besøg på Sølager den 16. august 2004, og at styrelsen har oplyst over for ministeriet at der vil blive udarbejdet en rapport om besøget som vil blive fremsendt til mig når den foreligger.

Jeg har ikke modtaget noget materiale fra Socialministeriet (og/eller Styrelsen for Social Service) efter modtagelsen den 20. september 2005 af ministeriets udtalelse af 16. september 2005.

Jeg gentager derfor min anmodning om at måtte modtage styrelsens rapport.

16. Aflåsning af værelser om natten

Jeg anførte (bl.a.) følgende om den måde spørgsmålet om isolation er reguleret på i magtanvendelsesbekendtgørelsen:

”Reglerne om isolation fremgår af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 5. Efter denne bestemmelse er isolation – bortset fra i

to i bekendtgørelsen nærmere beskrevne tilfælde (de i § 1, stk. 9, og § 10 nævnte) – ikke tilladt. Ved isolation forstås efter bestemmelsen 'afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder'.

Det fremgår udtrykkeligt af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, at amtskommunen kan tillade aflåsning om natten af værelser i sikrede afdelinger uden at dette betragtes som isolation.

Bestemmelsen i § 1, stk. 5, indeholder som allerede nævnt en henvisning til bekendtgørelsens § 1, stk. 9, og § 10, men derimod ikke til bestemmelsen i § 3, stk. 2.

Efter min umiddelbare opfattelse ville det både være mere logisk og informativt om dette havde været tilfældet. Inden jeg foretager mig mere, beder jeg Socialministeriet om en udtalelse om det som jeg har anført."

Socialministeriet har i sit svar henvist til at der i den nye magtanvendelsesbekendtgørelse (1309/2004) i modsætning til den gamle (620/2001) ikke er en overordnet – samlet – henvisning til hvornår der undtagelsesvist kan anvendes isolation.

Jeg er enig med ministeriet i at mit spørgsmål på grund af den anderledes struktur i den nye bekendtgørelse – der trådte i kraft den 1. januar 2005 knap to måneder efter at min rapport udkom i en foreløbig udgave har mistet sin aktualitet.

Jeg beklager at jeg ikke var opmærksom på den nye bekendtgørelses betydning for dette spørgsmål da rapporten om inspektionen af Sølager den 26. januar 2005 blev udsendt i endelig form.

Jeg anførte at Frederiksborg Amt efter det oplyste havde givet tilladelse til Sølager til aflåsning af værelser på de sikrede afdelinger, og at Sølager – for tiden – havde udnyttet denne tilladelse til aflåsning af værelserne på Spidsen og Nøddebakken. Jeg anførte endvidere at jeg ikke undersøgte om der var tilkald på værelserne på de afdelinger på hvilke amtets tilladelse til indelåsning om natten på tidspunktet for inspektionen ikke blev udnyttet (dvs. afdelingerne

Udsigten, Villaen, Buen og Bungalowen). Og jeg bad Sølager om oplysninger herom.

Som allerede nævnt i indledningen til denne opfølgingsrapport har Udsigten efterfølgende – pr. 4. april 2005 – fået status som særlig sikret afdeling.

Sølager har oplyst at værelserne på Spidsen, Nøddebakken og Udsigten aflåses i tidsrummet 22.30 – 07.30, og at der er etableret tilkald fra alle værelserne på disse tre afdelinger. Sølager har endvidere oplyst at de unge på Buen og Villaen ikke er låst inde om natten.

Jeg forstår umiddelbart dette svar på den måde at der ikke er etableret tilkald på værelserne i disse to afdelinger (og at amtets stående tilladelse til Sølager derfor ikke vil kunne udnyttes på disse to afdelinger). Jeg beder Sølager om at oplyse om dette er korrekt forstået.

Bungalowen er ikke nævnt i Sølagers svar.

Jeg gentager mit spørgsmål for så vidt angår denne afdeling.

Jeg medtog i rapporten følgende passus fra amtets brev af 12. februar 2004 (brevet indgår i opfølgningen på amtets tilsyn):

”Forskellene mellem afdelingernes praksis beror på et valg i forbindelse med etableringen af de midlertidige pladser og formålet har været, at Sølager skulle gøre erfaringer med forskellige metoder. Behovene for låste/ikke låste døre drøftes løbende.”

Jeg noterede mig i rapporten at amtet havde besluttet ikke nærmere at forfølge det spørgsmål som blev rejst i amtets tilsynsrapport, og jeg meddelte at jeg heller ikke foretog mig noget i den henseende. Til brug for mine overvejelser i forbindelse med inspektion af sikrede afdelinger generelt, bad jeg dog Sølager

om en nærmere redegørelse for de erfaringer som institutionen har indvundet vedrørende dette spørgsmål, jf. det der er anført i amtets ovenfor nævnte brev af 12. februar 2004.

Sølager har i den forbindelse anført følgende:

”Forskellene mellem afdelingernes praksis i forhold til, hvorvidt dørene er aflåst eller ej, giver Sølager mulighed for at tage individuelle hensyn til de unge, herunder de rømningstruede, pigerne, de unge, der er bange for andre unge, de unge, som lider af klaustrofobi, de psykisk skrøbelige unge m.v.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg beder i fortsættelse heraf Sølager om at oplyse om institutionen har tilsvarende erfaringer med låste døre om natten som dem der er nævnt i rapporten (tilbagemeldingerne til Direktoratet for Kriminalforsorgen fra de åbne fængsler ved Sdr. Omme, på Søbysøgaard og Kragsskovhede), eller om Sølagers erfaringer er anderledes – også henset til at Sølagers klientel i aldersmæssig henseende adskiller sig fra klientellet i de nævnte åbne fængsler.

17. Vejledning til de unge og forældrene om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler

Under henvisning til (den tidligere) magtanvendelsesbekendtgørelses §§ 23 og 24 (den nugældende bekendtgørelses §§ 26 og 27) bad jeg Sølager om at oplyse om og i givet fald på hvilken måde afdelingerne vejleder forældremyndighedens indehaver om magtanvendelsesbekendtgørelsen (og dennes klageregler). Jeg henviste bl.a. til at en folder fra Spidsen stilet til forældrene ikke indeholdt oplysninger om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler – og herunder klageregler.

Jeg bad endvidere om oplysning om på hvilken måde afdelingerne vejleder de unge.

Sølager har oplyst følgende:

”Sølager har nedsat et udvalg som med udgangspunkt i Spidsens forældrepjece, skal udforme en pjece, som skal indeholde relevante oplysninger om magtanvendelsesbekendtgørelsen og dennes klage-regler. Denne pjece skal bruges på alle afdelinger. De unge vil ved indskrivningssamtalen blive oplyst om, hvor de finder magtanvendelsesbekendtgørelsen på afdelingen, ligesom de vil blive tilbudt at få den gennemgået sammen med en medarbejder.”

Amtet har ikke (udtrykkeligt) forholdt sig til Sølagers svar på mine spørgsmål i rapporten.

Af svaret udleder jeg at Sølager ikke – hidtil – har vejledt forældremyndighe-dens indehaver i overensstemmelse med magtanvendelsesbekendtgørelsens regler. Jeg forstår endvidere at heller ikke de unge – hidtil – har modtaget en tilstrækkelig vejledning, jf. formuleringen ”De unge vil...blive oplyst...”:

Dette er beklageligt. Tilsvarende gælder at amtet ikke i forbindelse med sit tilsyn med Sølager – eller (senest) i forbindelse med opfølgningen på min in-spektion – har påtalt forholdet.

Jeg går ud fra at (den fælles) forældrepjece nu er udarbejdet og beder om at modtage et eksemplar af denne.

Jeg beder amtet – og Socialministeriet – om udtalelser om hvorvidt den proce-dure for vejledning af de unge som Sølager har oplyst om, opfylder bekendtgø-relsens krav.

18.1. Retsgrundlaget

Om retsgrundlaget bemærker jeg at nødværge i den tidligere bekendtgørelse (620/2001) som var gældende på tidspunktet for inspektionen, var medtaget blandt de indgreb der (inden 3 døgn) skulle indberettes til amtet.

Dette er ændret i den nugældende bekendtgørelse (1309/2004). Herefter skal tilfælde af nødværge (blot) skematilføres og – ved månedens udgang – sendes til amtet sammen med lederens kommentarer på samme måde som tilfælde af fastholdelse og føring til andet opholdssted, isolation (i op til to timer) mv. Jeg henviser til bekendtgørelsens § 18, stk. 1 og 5.

18.4. Indberetninger (bekendtgørelsens § 16)

Jeg anførte i rapporten at det – sådan som amtets skema er udformet – umiddelbart ikke er muligt for amtet at se hvorledes institutionen har opfattet den enkelte "indberettede" episode. Jeg anførte endvidere at skemaet på ingen måde er med til at understrege den forskel der er på de to tilfældegrupper (lovlige og ulovlige magtanvendelser) i henseende til den alvor som den pågældende episode bør behandles med, jf. også den betydelige forskel i sagsbehandlingskravene.

Jeg henstillede på den baggrund til amtets overvejelse om skemaet burde ændres i lyset af det som jeg havde anført, og herunder om det er hensigtsmæssigt kun at have ét skema til begge tilfældegrupper. Jeg henstillede endvidere til amtet at overveje at indføre dato i skemaet til udfyldelse i forbindelse med underskrift fra de pågældende medarbejdere således at det – ved udfyldelse heraf – bliver muligt at se hvornår oplysningerne er indført i skemaet. Jeg bad amtet om at underrette mig om resultatet af amtets overvejelser.

Amtet har herom anført følgende:

"Frederiksborg Amt har valgt at bruge enslydende skemaer for lovlige og ulovlige magtanvendelser eller nødværge for at få så fyldestgørende oplysninger som muligt om episoden. På baggrund af Ombudsmandens henstilling vil der på skemaet fremover være krav om, at institutionen skal angive, hvordan den indberettede episode opfattes: *Om det er en episode, der skal skemaføres og indsendes ved månedens udgang, eller om det er en overtrædelse af reglerne eller anvendelse af nødværge* [amtets kursivering; min bemærkning].

Ligeledes...vil der på skemaet fremover være krav om, at medarbejderne skal skrive dato for udfyldelse af skemaet.”

Jeg tager til efterretning at skemaet nu er ændret i lyset af det som jeg har anført i rapporten.

Til det som amtet i øvrigt har anført, bemærker jeg – jf. også pkt. 18.3. ovenfor – at reglerne om hvorledes tilfælde af nødværge skal registreres og behandles er blevet ændret med den nye bekendtgørelse (1309/2004).

18.5. Skematilførte indgreb (bekendtgørelsens § 15)

For så vidt angår min henstilling til amtet om at overveje at indføre ”dato” i skemaet således at det – ved udfyldelse heraf – blev muligt at se hvornår oplysningerne indføres i skemaet, henviser jeg til pkt. 18.4. ovenfor.

Jeg gik i rapporten ud fra at alle skemaer (om indgreb efter den dagældende bekendtgørelsens § 15) inden videresendelse til amtet bliver kopieret og protokolleret af Sølager i overensstemmelse med § 15, stk. 2 (nugældende bekendtgørelsens § 18, stk. 3), men jeg bad for en ordens skyld institutionen om at oplyse om det er tilfældet hvilket Sølager har gjort.

Sølager har vedlagt sine bestemmelser om protokollering af magtanvendelser som bilag til fællesudtalelsen (bestemmelser af april 2005). Det fremgår af bestemmelserne at Sølager får en tilbagemelding fra amtet på alle de indsendte skemaer om magtanvendelse, og at tilbagemeldingen skal hæftes sammen med (kopien) af indberetningen/skemaet således at amtets afgørelse er let at finde. Tilsvarende gælder i de tilfælde hvor amtet beder Sølager om (yderligere) oplysninger/redegørelser.

Efter § 15, stk. 3 (nu § 18, stk. 5), skal institutionens leder ved månedens udgang fremsende skemaerne til amtet med ledelsens kommentarer.

Jeg skrev i rapporten (bl.a.) følgende om Sølagers overholdelse af denne bestemmelse:

”Skemaet om episoden den 29. april 2003 blev modtaget i amtet den 3. juni 2003 sammen med skemaerne for magtanvendelse i maj måned 2003.

At et skema vedrørende en episode der har fundet sted de sidste dage i en måned, ikke bliver indsendt på månedens sidste dag, men eventuelt først ved udgangen af den følgende måned, kan ikke i sig selv give mig grundlag for kritik.

Skemaerne om magtanvendelse i øvrigt i april måned 2003 (én episode den 8. april 2003) var imidlertid ikke indsendt til amtet forud for den 29. april 2003, men blev – ligeledes – først indsendt efter udløbet af maj måned 2003.

At skemaet om episoden den 29. april 2003 først blev indsendt/afleveret til amtet primo juni måned 2003 er ligeledes beklageligt.”

Som det også fremgår af sammenhængen, har der indsneget sig en trykfejl i rapporten. Min kritik angår selvfølgelig tidspunktet for indsendelse/aflevering af skemaet om episoden den 8. – og ikke 29. – april 2003.

Jeg spurgte i rapporten om det er rigtigt forstået at skemaet vedrørende episoden den 4. august 2003 er sendt til og modtaget i amtet (langt) senere end skemaerne om den øvrige magtanvendelse i august måned og skemaerne om magtanvendelse i september måned 2003.

Dette har Sølager bekræftet, og institutionen har samtidig beklaget det sene tidspunkt.

Mit spørgsmål om baggrunden for den sene fremsendelse til amtet i dette tilfælde har Sølager besvaret med en henvisning til at indberetningerne behandles af forstanderen i den rækkefølge de modtages fra afdelingerne.

Jeg er enig i at forholdet er beklageligt, og foretager mig ikke mere på dette punkt.

18.7. Amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen

Jeg anførte bl.a. følgende i rapporten:

”Amtets tilbagemelding på Sølagers skemaer om de 14 tilfælde af magtanvendelse er vedhæftet skemaerne. Amtet har i alle tilfælde godkendt indgrebet.

Dette er sket uden bemærkninger fra amtets side.

Jeg har noteret mig at amtet gennemgår de skemaer som fremsendes til amtet.

Jeg beder amtet om en udtalelse om amtets tilsyn med Sølagers anvendelse af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Jeg beder om at amtet i udtalelsen kommer ind på hvorfor amtet på følgende fem punkter ikke har reageret over for Sølager efter at have gennemgået de indsendte skemaer:

1. Jeg har under pkt. 18.5. udtalt at det er beklageligt at bestemmelsen i § 15, stk. 3, ikke er overholdt af Sølager i 5 ud af de 14 tilfælde som min gennemgang omfatter.

2. Det fremgår af skemaet om episoden den 14. august 2003 at episoden har været overværet af to pædagoger og en medhjælper, og at disse tre medarbejdere har sat deres underskrift i skemaet som vidner. Det fremgår imidlertid af beskrivelsen af hændelsesforløbet at den unge efter at have slået ud mod en (fjerde) person som i skemaet er anført som den involverede medarbejder, blev fastholdt på gulvet i ca. 2 minutter af ”vidnerne”. Anvendelsen af magt er i skemaet beskrevet som en fastholdelse af den unge på gulvet.

Efter min umiddelbare opfattelse burde dette forhold have givet amtet grundlag for en nærmere undersøgelse eller i det mindste anledning til bemærkninger.

3. I samme skema har et femte personalemedlem underskrevet skemaet på den involverede medarbejders vegne. I et andet skema har en medarbejder underskrevet såvel på et vidnes vegne som på den pågældende afdelingsleders vegne (episoden den 31. august 2003). (Vidnet havde i skemaet anført at vidnet var enig i beskrivelsen af hændelsesforløbet i skemaet. Afdelingslederen havde i skemaet anført at han intet havde at bemærke).

Efter min umiddelbare opfattelse burde udfyldelsen af disse skemaer – og i særdeleshed det sidste – have givet amtet grundlag for en nærmere undersøgelse.

4. I skemaet om episoden den 14. september 2003 fremgår det af beskrivelsen af hændelsesforløbet at den unge under fastholdelsen af ham på sengen i værelset har sagt følgende til det personalemedlem som skulle have nattevagten i afdelingen: ”Jeg kommer og stikker dig i nat”. Det i skemaet indeholdte spørgsmål om hvorvidt der har været tale om trusler om vold mod medarbejder, er besvaret benægtende.

Efter min umiddelbare opfattelse burde dette forhold have givet amtet grundlag for en nærmere undersøgelse eller i det mindste anledning til bemærkninger.

5. Spørgsmålet i skemaet om hvorvidt der har været tale om vold mod medarbejder er i ét tilfælde med tilføjelsen ”psykisk” blevet besvaret bekræftende (episoden den 4. august 2003). I et andet tilfælde er spørgsmålet om hvorvidt der har været tale om trusler om vold mod medarbejder, blevet besvaret på tilsvarende måde (episoden den 15. august 2003).

Efter min umiddelbare opfattelse burde disse forhold have givet amtet grundlag for en nærmere undersøgelse eller i det mindste anledning til bemærkninger.”

Amtet har generelt udtalt at forvaltningen er i dialog med de enkelte institutioner også på anden måde end ved behandling og vurdering af de indkomne indberetninger mv. om magtanvendelse. De konsulenter der til daglig behandler

indberetningerne, orienteret således på personalemøder om magtanvendelsesreglerne – herunder om sondringen imellem de lovlige magtanvendelser (og herunder tilfælde af nødværge) og ulovlige magtanvendelser – og om sagsbehandlingen i forbindelse med skematilførsel/indberetning. Amtet har understreget at konsulenterne altid opfordrer personalet til at indberette i de tilfælde hvor der er tvivl om hvorvidt episoden er omfattet af magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Om de enkelte tilfælde (pkt. 1-5 i citatet ovenfor) af manglende reaktion fra amtets side i forbindelse med amtets tilsyn med Sølagers magtanvendelse efter magtanvendelsesbekendtgørelsen, har amtet anført følgende (mine opfølgende bemærkninger har jeg for overskuelighedens skyld sat ind i citatet – for hvert enkelt punkt for sig):

”Ad 1

Amtet skal beklage, at Sølager ikke har overholdt bestemmelserne om, at skematilførsler skal indsendes ved månedens udgang, og at der i denne forbindelse ikke er sket en reaktion fra forvaltningens side. Denne regel vil fremover blive indskærpet Sølager og overtrædelse heraf blive påtalt.”

Jeg er enig i at forvaltningen burde have reageret over for Sølager. Jeg har noteret mig at amtet vil påtale det over for Sølager hvis institutionen i fremtiden ikke overholder denne regel.

”Ad 2

I rapporten er der omtalt en episode fra d. 14. august 2003 – vi mener, at det må være episoden d. 4. august 2003, der omtales. Forvaltningen har ikke fundet anledning til at undersøge eller bemærke indberetningen nærmere, da den på modtagelsestidspunktet syntes ganske velbeskrevet. Konsulenterne har opfattet, at 'vi' i indberetningen gjaldt alle 4 involverede medarbejdere, og at Heidi K. Johansen har påtaget sig at skrive indberetningen på alle 4 medarbejders vegne, men ikke har været til stede ved underskrift af papirudgaven.”

Der er som anført af amtet, tale om episoden den 4. august 2003. Jeg beklager fejlen.

Jeg er for så vidt enig med amtet i at episoden er ganske velbeskrevet, og at der således ikke var grundlag for at undersøge denne nærmere.

Som anført i rapporten, er den skematilførte magtanvendelse beskrevet som en fastholdelse i 2 minutter af den unge på gulvet. På den baggrund er det min opfattelse at Sølagers skema om episoden burde have givet amtet anledning til at bemærke at det personale der er involveret i en episode, i sagens natur ikke kan opføres i indberetningsskemaet som "vidner", men alene som involveret personale, og at den kvindelige medarbejder som rent faktisk ikke deltog i magtanvendelsen – således som denne er beskrevet i skemaet – ikke burde have været opført i skemaet som (den involverede) medarbejder.

"Ad 3

Sølager og forvaltningen vil have skærpet opmærksomhed på udfyldelse af skemaer, herunder underskrifter fra involverede og vidner."

Jeg har noteret mig det oplyste.

"Ad 4

Forvaltningen er enig i, at der burde have været gjort bemærkning om, at medarbejderen *havde været udsat for trusler om vold* [amtets kursivering; min bemærkning], ikke mindst på baggrund af, at vi netop over for medarbejderne gør et stort arbejde ud af at fortælle, at ikke alene er der et krav om at indberette episoder om magtanvendelse for at beskytte de unge, men også for at dokumentere det arbejde, medarbejderne udfører og det pres, de til tider er udsat for."

Jeg har noteret mig at amtet deler den opfattelse af episoden som jeg indirekte har givet udtryk for i rapporten. Jeg går ud fra at amtet har gjort Sølager bekendt med sin opfattelse, og foretager mig ikke mere på dette punkt.

"Ad 5

Der er i begge indberetninger angivet arten af trusler om vold – i det ene tilfælde beskrevet som psykiske. Denne angivelse har været fyldestgørende for konsulenterne og er blevet statistikført i forvaltningen som trusler om vold."

Jeg gør opmærksom på at det faktiske grundlag for amtets udtalelse ikke er korrekt. Jeg henviser til at Sølager i skemaet vedrørende episoden den 4. august 2003 har besvaret såvel skemaets pkt. 17 (har der været tale om vold mod medarbejder?) som pkt. 18 (har der været tale om trusler om vold mod medarbejder?) bekræftende. Tilføjelsen "psykisk" er ikke – således som amtet synes at forudsætte – knyttet til pkt. 18, men til pkt. 17 (om vold mod personalet).

Jeg beder på den baggrund amtet om en ny udtalelse.

Jeg går ud fra at amtet generelt statistikfører tilfælde af "psykisk vold" som tilfælde af trusler om vold – og ikke som tilfælde af vold. Jeg beder amtet om at oplyse om dette er korrekt forstået.

Socialministeriet har i sin udtalelse anført at amtets og Sølagers bemærkninger ikke "i øvrigt giver ministeriet anledning til bemærkninger". Jeg går ud fra at dette tillige gælder bemærkningerne om Sølagers indberetning til amtet af tilfælde af – psykisk – vold mod personalet.

Jeg beder om Socialministeriets udtrykkelige bemærkninger på dette punkt og om ministeriets bemærkninger til amtets fornyede udtalelse til mig, jf. min anmodning lige ovenfor.

19. Samlet vurdering

Jeg anførte i rapporten at jeg under inspektionen umiddelbart fik fornemmelse af at der er en god indstilling hos personalet til de opgaver som institutionen er stillet overfor. Jeg anførte endvidere at der – uanset Sølagers seks sikrede afdelinger indbyrdes er meget forskellige – på det foreliggende grundlag ikke er anledning til at antage at institutionen samlet set ikke opfylder sit formål på tilfredsstillende måde. Jeg henviste herudover til min gennemgang af de udlånte sager.

Amtet har tilsluttet sig det som jeg har anført om Sølager.

Amtet har endvidere anført at Sølager på baggrund af amtets tilsyn og min inspektion har bestræbt sig på at gøre de overordnede rammer og retningslinjer for afdelingerne fælles. Amtet har dog samtidig givet udtryk for at den enkelte afdeling alligevel – til en hver tid – vil have sit særpræg, og at dette særpræg/denne mangfoldighed i nogen grad vil gøre det muligt at tage individuelle hensyn i den interne visitation.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

20. Opfølgning

Jeg har i de enkelte afsnit ovenfor bedt Sølager og Frederiksborg Amt – og endvidere Socialministeriet – om oplysninger mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg beder om at Sølager sender institutionens oplysninger mv. gennem amtet med henblik på at amtet får lejlighed til at kommentere det som Sølager anfører.

Jeg henviser herved til det som jeg har anført ovenfor under pkt. 15.

Jeg beder Frederiksborg Amt om at tilbagesende amtets og Sølagers oplysninger mv. gennem Socialministeriet hvis oplysninger og bemærkninger vedrørende punkterne 3.11., 9.1., 17. og 18.7., jeg ligeledes udbeder mig, jf. nærmere de enkelte punkter ovenfor.

21. Underretning

Denne rapport sendes til Sølager, Frederiksborg Amt, Socialministeriet, Folketingets Retsudvalg, Tilsynet i henhold til Grundlovens § 71, stk. 7, og de unge i institutionen.

Jens Møller
direktør